

^{115/71.} Et Andragende fra Kjøbmand E. Larsen, hvori han anholder om, at der maa blive affat en Grændselinie for Behyggelse imod Nord af hans Grunde ved Knudrigsgade, vedtog man at henvide til Afgjørelse af Udvalget for Byens Udvidelse og Behyggelse.

^{216/73.} Byraadet bemyndigede Laaneudvalget til at rejse til Kjøbenhavn for paa nærmere Approbation af Raadet og Indenrigsministeriet at søge affluttet et Laan til Byen paa indtil 700,000 Rdl. og eventuelt tillige et til Havnen paa 200,000 Rdl. (Se Mødet den 25. Juni).

^{4/74.} I Anledning af den i Mødet den 21. Maj ommeldte Skrivelse fra Møller Weiss, betræffende Møllens Andel i Byens Udgifter til Brandvæsenet, vedtog Byraadet at tilstille Stiftamtet følgende Erklæring:

„Ved hermed at tilbagefende de med Stiftamtets Skrivelse af 8. f. M. fremsendte Bilag maa man først og fremmest udtale sin Beklagelse over, at der ved en Misforstaaelse i Byraadets tidligere Skrivelse af 29. Januar d. A. er udtalt en Forudsætning om, at Aarhus Vandmølle i Genhold til § 1 af Bygningsloven af 30. December 1858 var indbragen indenfor den Grænse, der ifølge Justitsministeriets Approbation af 11. September 1860 var sat for bemeldte Løbs Omraade. Det var saa naturligt, at dette burde være Tilfældet, at man først ved nærmere at undersøge Ministeriets Approbationspaategning erfarede, at det ikke har været Meningen.

Naar imidlertid denne Fejltagelse har givet Mølleejeren Anledning til, i sin Erklæring til Stiftamtet af 5. f. M. vidtløftig at remonstrere saavel imod en saadan Indbragen, som imod enhver Omarmelse fra Byens Side, saa gjør han sig vistnok skyldig i en lignende Misforstaaelse. Han forveksler sin Stilling som privat Ejer med Vandmøllens Stilling i Forhold til det Kommunale eller Offentlige.

Det skal dog villig indrømmes, at denne Stilling er meget særlig. Som Privatmand ejer Hr. Weiss Vandmøllen, der bestaar af Matr.=Nr. 118, hvorpaa Størstedelen af Møllens Bygninger, af Kjøbstadens Jorder i Hasle Herred, Matr.=Nr. 7 a og c af Kjøbstadens Jorder i Ring Herred, og Matr.=Nr. 7 b af Kjøbstadens Markjorder (sfr. det vedlagte minorerede Matrifuskort); men deraf henhøre ikkun de 3 forstnævnte Matr.=Nr. under Landjurisdiktionen, idet deraf svares Skatter paa Amtstuen og Bidrag til Amts-

repartitionsfondet, medens her af Matr.-Nr. 7 b svares Skattemat paa Borgmesterkontoret og kommunale Afgifter paa Ræmmerkontoret. Ved „Landjurisdiktionen“ maa formentlig ubelukkende forstaaes Hægle Herred, under hvilket de 3 førstnævnte eller i alt Fald det førstnævnte Matr.-Nr. henhører i civilretlig Henseende, medens Vandmøllen ellers, som bekendt, ved Reskript af 6. April 1844 med Hensyn til Justitsvæsen og det offentlige Politivæsen er henlagt til Kjøbstadens Jurisdiktion. Hertil kommer, at alle 4 Matr.-Nr. henhøre under Fruesogn i Aarhus By. De staa ikke under noget Sogneraad, men maa vel i kommunal Henseende nærmest regnes at henhøre under Aarhus Kjøbstad, cfr. Lov om Landkommunernes Styrrelse m. v. af 6. Juli 1867 § 3, især da der, saavidt vides, ikke af Aarhus Amtsråd er givet nogen Ordning for de kommunale Anliggender, som dette „med Kjøbstaden forenede Landdistrikt“ ikke har fælles med Kjøbstaden. Men fordi Hr. Weis som Privatmand ejer Vandmøllen, og denne henhører under en Landjurisdiktion, kan han vel ikke pretendere tillige at være „Kommunalbestyrrelse“. Mellem Amtsrådet og Byrådet er der truffet Overenskomst om hans Bidrag til Byens Fattig- og Skolevæsen. I Indenrigsministeriets Skrivelse af 30. December 1867 er det erkjendt, at de Byrder, der skulle paalignes ham, lignes af Kjøbstadens Vigningskommission, og Byrådet lader ved Ræmmeren paaligne ham, hvad han aarlig skal udrede til Afholdelsen af Fruesogns Udgifter.

Under alle Omstændigheder er det vist og fremgaar noksom af det vedlagte Matriforkort, at Hr. Weis's Ejendomme i Landjurisdiktionen, Matr.-Nr. 118, 7 a og c, fuldstændig ere omarmede eller omsluttede af Kjøbstadens Grund, og at selv disse Matr.-Nr. udtryffeligt paa Kortet betegnes som af Kjøbstadens Gorder i resp. Hægle og Ring Herreder at høre til Landjurisdiktionen, hvilket derimod ikke er Tilfældet med Matr.-Nr. 7 b, der ogsaa tilhører Hr. Weis. Ualøbene mellem Matr.-Nr. 7 a indbyrdes, samt mellem disse og Matr.-Nr. 118 ere nu udtørrede og indbyrdes Landfaste.

Loven om Brandvæsenet i Kjøbstæderne af 21. Marts 1873 gjør i § 39 dens Anvendelighed udenfor den egentlige Kjøbstad afhængig af, enten at vedkommende Dele af Landsognet ere indtagne indenfor den i Bygningslovens § 1 ommeldte Linie, eller at disse Dele grænses til Kjøbstaden, og at Justitsministeren efter Forhandling med Landsognets Kommunalbestyrrelse giver Bestemmelse om Anvendelsen. Om nu end det første af disse Alternativer in casu ikke kan komme til Anvendelse, formene vi ikke, at der er Grund

til at opgive Forventningen om, at Vandmøllens Distrikt med Hensyn til Brandvæsen kan inddrages under Kjøbstaden, eftersom der formentlig er fuld Anvendelighed af det andet Alternativ tilstede, da Hr. Weiss's Ejendom, og deriblandt navnlig hans Bygninger, henhøre under et af Kjøbstadens Sogne og ikke blot grændse til, men ere fuldstændig omsluttede af Kjøbstadens Grund, da disse Bygninger ere indbefattede under Byens Assurance, da de danne en umiddelbart fortsat Række af Byens Bygninger, da de ligge over $\frac{1}{2}$ Mil fra nærmeste Sprøjte i Landjurisdiktionen, men ikke over 1000 Skridt fra Byens Sprøjter, og da der saaledes ikke kan være Tvivl om, at Hr. Weiss i Ildebrandstilfælde ene vil kunne faa Hjælp fra Byens Brandvæsen.

Det maa under disse Omstændigheder meget forundre, at Hr. Weiss har villet søge at unddrage sig fra, lige med Byens Indvaanere at deltage i Udgifterne til Byens Brandvæsen, hvoraf han idetmindste vil drage ligesaa megen Fordeel, som enhver anden Grundejer i Byen. At lade sig nøje med et Bidrag til Brandredskabers Bedligeholdelse i Genhold til den ældre Resolution af 1832, naar Loven af 21. Marts 1873, der netop foranlediger de forøgede Udgifter til Brandvæsenet, gjør det muligt ved Justitsministeriets Hjælp at faa Loven i sin Helhed gjort anvendelig paa Vandmøllens Distrikt, finde vi utilraadeligt. Ingen vil ellers have det mindste Indseende med, at Hr. Weiss overholder Lovens mange Bestemmelser, og han, der har Dampværk indlagt i sin Mølle — som ikke længer er Vandmølle, men udelukkende Dampmølle — vilde vel ellers blive den eneste i hele Landet, der skulde kontrolere sig selv med Hensyn til Brandfare. Der kan vel overhovedet være Spørgsmaal om, hvorvidt Hr. Weiss, efter at have nedlagt sin Vandmølle og beristedet indrettet den til Dampmølle, bør kunne konservere de forældede Privilegier, der vistnok udelukkende eller væsentlig ere givne hans Ejendom som Vandmølle; men under alle Omstændigheder maa man ønske, naar Hr. Weiss ikke skulde kunne tilpligtes at deltage i samtlige Brandvæsenets Udgifter, at hans Ejendom udgaar af Byens Assurance.

Endelig tillade vi os at tilføje, at vi have fundet det præjudicerende, saa længe det ikke ved Justitsministeriets Resolution er afgjort, om Loven af 21. Marts 1873 ikke i Genhold til dens § 39 bør gives Anvendelse paa Vandmøllens Distrikt, efter Hr. Weiss's egen og Stiftamtets Opfordring at indlade os i Forhandling med Møllejeren om Støttelsen af et Bidrag til Brandredskabers Ved-

ligeholdelse, og vi tillade os derfor, forinden saadan Forhandling indledes, at andrage om, at Stiftamtet først vil indstille Hovedspørgsmaalet til Justitsministeriet Afgjørelse."

Endvidere vedtog man at tilfille Stiftamtet følgende Strivelse angaaende Aarhus Møllens Inddragning under Bygningsgrænsen efter Lov af 30. Decbr. 1858 § 1:

"Ved Behandlingen af Sagen om Aarhus Vandmøllens Inddragen under Kjøbstadens Brandbæsen i Genhold til § 39 af Loven af 21. Marts 1873 er man bleven opmærksom paa, at bemeldte Vandmølle heller ikke kan antages at være inddragen under Kjøbstadens Omraade efter § 1 af Bygningsloven af 30. December 1858. Ifølge Justitsministeriets Paategning under 11. September 1860 paa det vedkommende Kort er det nemlig approberet, „at Grænsen, indenfor hvilken Bygningsloven skal være anvendelig, omfatter den Del af Kjøbstadens Grund nord for Mølleaaren, der indesluttet af de ved Bogstaver betegnede Linier," og indenfor de ved disse Bogstaver betegnede Linier falder Vandmøllen; men uagtet ogsaa de Dele af Vandmøllens Terræn, der høre under Landjurisdiktionen, paa Matrifulskortene betegnes som „af Kjøbstadens Jorder i resp. Hæle og Ring Herreder hørende til Landjurisdiktionen", og Kjøbstadens Jorder jo tillige maa være Kjøbstadens Grund, saa har man dog antaget, at Meningen dengang maa have været, ikke at medtage Vandmøllen, da man ikke derom har fundet nogen udtrykkelig Indstilling fra Magistratens og Kommunalbestyrelsens Side.

De Betingelser, Loven af 30. December 1858 opstiller for, at en til en Landjurisdiktion hørende Grund kan indbrages indenfor den af Justitsministeriet approberede Grænse for Lovens Omraade, forekomme os imidlertid at være tilstede, og da Vandmøllen er forandret til ubelukkende at være en Dampmølle, forekommer det os, at der nu er foretaget Anledning til at fremkomme med den i Bygningslovens § 1 omhandlede Indstilling.

Det er vel vist nok, at Vandmøllens Distrikt, inkl. dens Bygninger, er indesluttet af Kjøbstadgrund, men ikke paa alle Sider af bebygget Kjøbstadgrund. Derimod kan det med Rette siges, at Vandmøllens til Landjurisdiktionen hørende Grund „strækker sig ind i Kjøbstadens bebyggede Grund", og „at de paa Landjurisdiktionen værende Bygninger danne en Fortsættelse af selve Kjøbstaden". Loven fordrer endvidere en Indstilling foruden af Kommunalbestyrelsen ogsaa af

bedkommende Sognesforstanderskab. Et saadant habes for Vandmøllens Bedkommende ifølge I vor anden Skrivelse af D. D. om Vandmøllens Inddragelse under Kjøbstaden med Hensyn til Stadsbæsen er nærmere udviklet dels de særlige Ejendomsforhold for Vandmøllens Distrikt, dels de særlige Retsforhold, navnlig i kommunal Henseende, hvorved dette med Kjøbstaden forbundne Landdistrikt liber, og vi tillade os at henvise hertil.

Men hvad vi særlig skulle fremhæve, er, at de Hensyn, der ere indtagne ved Affattelsen af Bygningeloven af 30. December 1858, navnlig til Brandsfare og Sundhedshensyn, ogsaa bør bringes til Anvendelse ved Vandmøllen. Uagtet denne ifølge Retsr. af 6. April 1844 er underlagt Kjøbstadens Jurisdiktion med Hensyn til det offentlige Politibæsen, have dog hverken Byens Brandkommission eller Byens Sundhedskommission noget med Vandmøllen at gjøre, ligesaa lidt som hidtil Byens Bygningskommission. Saa længe Vandmøllens Bygninger væsentlig bestode af Baaningshus med Udbygninger og en Vandmølle, var Faren ved at overlade Vandmøllens Gjer til sig selv, at være sin egen Kontrolør i Bygningshenseende, maaske ikke stor; men efter at Vandmøllen er nedlagt og forandret til en Dampmølle, tro vi ikke, at dette Forhold længere bør vedvare. Han lader for Tiden paa sin Grund under Landjurisdiktionen, der efter Røstaaens Sætning er bleven udvidet ved de udtørrede tidligere Vandløb mellem Matr.-Nr. 7 a, opføre en større Bygning til et Museum, og, saavidt vides, er det hans Hensigt at sælge en Del af den udtørrede Grund til almindelig Bebyggelse.

Det synes os urimeligt, at der saaledes skal kunne opstaa nye Bygninger i umiddelbar Forbindelse med Byen, uden at Bygningskommissionen har Afgang til at føre noget Tilfald med, at Bygningslovens Bestemmelser fyldestgøres, og vi tillade os derfor ogsaa af den Grund at anbringe om, at Justitsministeriet i Hensyn til Bygningslovens § 1 vil afgive en Bestemmelse om, at Vandmøllens Distrikt indbrages indenfor den Grænsse, der ved Ministeriets Resolution af 11. Septbr. 1860 er bragt for det Omraade, paa hvilket Bygningsloven af 30. Decbr. 1858 er anvendelig.

III
"Kjøbstads Stadsråd."

118/74. Efter Forslag af Es mann vedtog Byraadet at afgive følgende Udtalelse i Sagen om Tilflugt til en paatænkt Jernbane fra Silkeborg til Herning:

„Deti vedtoges, at Aarhus Kommunes Bidrag til Driften — efter at Tilfudssummen ved Forhandling med Kammerraad Møller er nebsat til 22,000 Rdl. — fastsættes til det af den Delegerede ved Mødet den 8. d. M. lovede Beløb af 400 Rdl. aarlig i 5 Aar eller ialt 2000 Rdl., samt at dette Bidrag ydes under Betingelse af, at Baneanlægget bliver paabegyndt i 1875.“

Mødet den 17. Juni.

164/72. Foranlediget ved en Skrivelse fra 2den Generalkommandointendantur angaaende Rytteriets fremtidige Indkvarteringsforhold, vedtog Byraadet efter Kaserneudvalgets Forslag at tilskrive Generalkommandointendanturen saaledes:

„Efter Modtagelsen af Generalkommandointendanturens Skrivelse af 28. f. M., hvorom er erindret under 11. ds., har man stræbt at komme til Erkjendelse af, hvorledes det hervedende Rytteris Indkvartering vil kunne ordnes, efter at fra Militæretatens Side Skoleetablisementet i Løwerhusens Kaserne er opført til Præstytning den 1. December d. A., og Baubig's Kaserne er solgt og kan ventes opført til Præstytning den 1. April 1875. Man skal derefter i Henhold til den flete Opfordring ikke undlade at meddele, at man efter Omstændighederne har troet det rigtigt for Byens Regning at leje de Lokalteter i Løwerhusens Kaserne, der benyttes til Indkvartering eller andre Præstationer, som af Byen skulle afgives, endnu før et Aar til 1. December 1875, men at Hr. Løwerhusen ikke har onstet at binde sig for et længere Tidrum end 1 Aar, da han vil forbeholde sig frie Hænder med Hensyn til Salg af Ejendommen. Endvidere har man hos Hr. Skoleforstander Bjørnbaek som Formand for Selskabet for en folkelig Forsamlingsbygning i Aarhus forespurgt, om Selskabet, som har Huset Baubig's Kaserne, maatte være villigt til at uleje Kasernen med tilhørende Stalde efter 1. April n. A. til Belægning med Militære og i bekræftende Fald hvor længe, men derpaa faaet til Svar, at Selskabet agter at benytte Kasernens Stalde fra nævnte Tidspunkt til Gæstestalde ved det Gæstgiveri, som agtes opført, har det ikke til Hensigt at uleje hverken Staldene eller de øvrige Lokalteter i Kasernen. Man vil saaledes være henvist til indtil videre at Indkvartere den Styrke, der hidtil har belagt Baubig's Kaserne, i de